

Polský pohled na Brno i Gottwaldova mumie

Jana Soukupová
spolupracovnice
MF DNES

Redakce MF DNES přináší výběr nových jihomoravských knih.

Jak nás vidí jeden Polák, jak lze napsat opravdu vtipného průvodce jižní Moravou, kolik pověstí lze najít u každé visky Podhorácka a co napsala Brňáčka o letech s Gottwaldovou mumíí nebo básník, který skládá verše už čtyřicet let? To vše čtenáři zjistí v knihách, které tentokrát vybrala MF DNES.

„Něco jako štěstí...“

Byla by docela škoda, aby Brňané, potažmo Jihomoravané, ale třeba i obyvatelé Zlína přehlédli vydání knížky Michala Tabaczyňského „Slavnost beztíže. Morava“. Polský rodák z Bydhoště trávil především v Brně a jeho spíše bližším okolí několik týdnů v čase koronavirové pandemie. Srovnával „druhé město republiky“ se svým menším rodným městem „taky na B“ a kromě výletů do převážně literární historie i současného dění nasával dojmy z kraje, kde se na rozdíl od Polska cítil svobodnější, doslova ve stavu beztíže, jak zdůraznil i v názvu své knihy.

Ta je polobánsnou reportáží či polohistorickým esejem především o osobnostech, které zde potkal – ať už v souvislostech dějinných (Gregor Mendel, Tomáš Baťa, Jan Skácel, Ivan Blatný, Bohumil Hrabal, Milan Kundera či třeba Helena Bochořáková-Dittrichová, první autor-

ka grafického románu na světě), či ryze současných. Samostatnou kapitolu autor věnuje brněnskému streetarterovi Timovi či básníkovi J. H. Krchovskému.

Samozřejmě že mu při té v podstatě letmé návštěvě ledacos uniká, ale o to zajímavější může tento pohled odjinud pro nás domorodce být. Podle jeho vlastních slov našel Tabaczyński v Brně a na Moravě „něco jako štěstí“. Město ho prý naučilo „oceňovat architekturu, užívat si naši středoevropskou provinčnost, vážit si utopie a s větší netečností přijímat hrůzy světa“. Úžas jej zde prý naplňuje mnohem snáz právě proto, že přijíždí z docela velké dálky. „To, že vidím v dějinách a životopisech Moravanů svědectví různých apokalyps naší doby, na věci nic nemění. Naopak – žasnou ještě víc,“ dodává autor.

S uklízečkou v mauzoleu

O příběhu mladé vdovy s postiženým synkem, fiktivní uklízečky v mauzoleu, kde byla v 50. letech minulého století vystavena nabalzovaná mrtvola rudého diktátora Klementa Gottwalda, je dobré se zmínit nejen kvůli původem brněnskému nakladatelství Motto, ale především kvůli autorce Lucii Hlavinkové.

Celoživotní Brňanka začala nejdříve s knihami pro děti, aby kromě

nich postupně rozvíjela příběhy dospělých odehrávající se na půdorysu skutečné historie, především z dob totalit 20. století. Rodinný příběh Gottwaldova mumie tak sice vypráví hlavně o lšce drsně pronásledované osudem a špatnými lidmi, ale dostává širší rozměr, protože se odehrává na místě a v době nejužšího prosazování komunistické ideologie podle sovětského vzoru.

Moskevskými dohlížiteli dozorované udržování vystavené mrtvoly je popsáno víceméně podle tehdejší skutečnosti. A skutečná je rovněž atmosféra oné doby plné pronásledování, lhaní a zároveň obecného nedostatku, ze kterého se dokázali dostat jedině komunističtí prominenti, ustrašení ovšem neméně než občané bez privilegií.

Když průvodce krajem nenudí

Pod nenápadnou obálkou se sedivou siluetou lednického minaretu se skrývá velmi svěže a nápaditě sepsaný a bohatě ilustracemi Miroslava Kolářové Šulcové, mapkami a profesionálními fotografiemi vpravený průvodce po krásách a zajímavostech Lednice, Valtic a Podluží. Pod neméně nápaditým i vtipným názvem Hrůdy, úlety a mordyje, lety a mordyje publikaci sepsal Otto Dušek, jehož předchozí počin Pálava: O dvě deci výš sklídil zasloužený úspěch.

A v živém slovníku, neotřelém př-

stupu včetně nikterak duchamorných výletů do historie i současnosti krajiny, „kde se stékají dvě slavné moravské řeky“ Morava a Dyje, pokračuje Dušek i tentokrát. Byla by opravdu škoda, aby tento „koktejl tipů na výlety, historických milníků, zajímavostí, místních zvyků a pamětihodností“, kde „dojde i na trochu té poezie“, mezi jinými průvodci zapadl. Kromě pozoruhodné výtvarné a grafické stránky nechybí v knize ani abecední rejstřík a vtipné představení hlavních autorů včetně fotografií.

Pověsti u nejednoho křížku

Atlas pověstí a příznaků z Podhorácka, tedy regionu na jihozápadní Moravě, napsal historik Michal Konečný a publicista i sociolog Stanislav Biler a k dostání je v infocentrech a muzeích Tišnova, Brna i okolí, vždy zároveň s přidaným pexesem a omalovánkami.

Hlavní autoři stvořili větší část objemné knihy, kde na víc než dvou stech stranách sebrali a převyprávěli kdekteré převážně strašidelné lidové vyprávění či pověst od Tišnova a okolí až k Brumovu a Lomnici. Cestou ovšem neminuli nejen hrad Pernštejn, ale ani docela malé vesničky a lesy kolem nich, v nichž tyto pověsti doplňují zdejší početnou sbírku křížů, božích muk a smířčích kamenů.

Když se kniha otočí, přes padesát protilehlých stran je v ní věnováno slovensky převyprávěným pověstem a příznakům ze Žitného ostrova. Napsala je Valéria Kličková Szomolai a ani ona nezaměňuje v obsa-

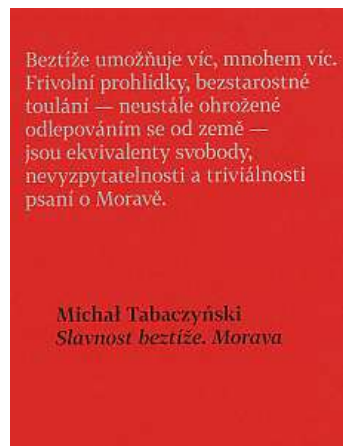
hu vypsané zdroje svého převyprávění, převážně i s konkrétním lidovým vyprávěčem.

Co však knihu vydanou Místní akční skupinou Brána Vysočiny vyzdvihuje nad jiné počiny zcela zjevně, je víc než třicátka ilustrátorů, kteří doprovázejí svými díly jednotlivé pověsti. Mezi nimi nechybějí ani velmi známá jména, namátkou třeba Marian Palla, Irena Armutidisová, Marie Butula Cichá a řada dalších. Vše doplňují dobové fotografie a také mapky u každého z oddílů, které konkretizují oblast právě představovaných příběhů. A přebarevná grafická podoba knihy rozhodně nenudí.

To ještě platilo slovo básníka

Nakladatelství Host v básnickém výboru Konec ornamentu vydává výběr ze tří předchozích sbírek dlouholetého redaktora časopisu téhož jména Martina Stöhr z let 1995 až 2004: Teď noci, Hodina Hora a Přechodná bydliště.

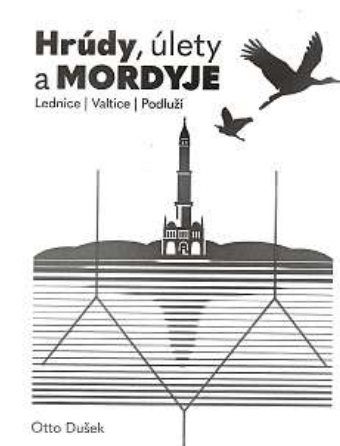
Sám autor z těchto dnes prakticky nedostupných souborů vytvořil kompaktní podobu své víceméně rané tvorby „z nejspíše posledního období, kdy měla poezie ještě svou váhu a platnost“, jak se o době jejich vzniku vyjádřil tvůrce doslovu, lexikograf Jiří Zizler. Ačkoliv Stöhr o svých nijak neupravených verších sympaticky píše, „nechtě svědčí o době a třeba proti autorovi“, velice smyslově i dějově konkrétní obrazy z jeho básní mají stále svůj přirozený a přitom promyšlený půvab. Knihu ilustroval malíř, ale také básník Matěj Lipavský.

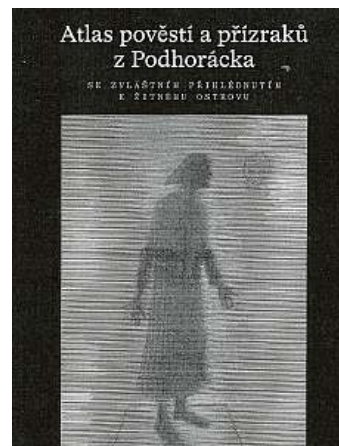
Slavnost beztíže. Morava Větrné mlýny vydaly zvláštní „cestopis“ o jihu Moravy z pera Poláka Michala Tabaczyňského. Cena: 399 Kč

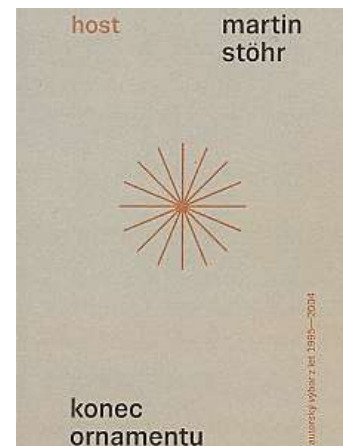
Gottwaldova mumie Lucie Hlavinková zasadila příběh do doby, v níž režim naháněl výpravy k návštěvě mrtvoly prezidenta. Cena: 399 Kč

Hrůdy, úlety a mordyje Živě a vtipně sepsaného průvodce po Lednici, Valticích a Podluží vydalo nakladatelství Mapcards.net. Cena: 680 Kč

Atlas pověstí a příznaků z Podhorácka Soubor pověstí z jihozápadní Moravy vydala Místní akční skupina Brána Vysočiny. Cena: 490 Kč

Konec ornamentu Martin Stöhr vybral básně ze svých tří sbírek z let 1995 až 2004. Vydalo je brněnské nakladatelství Host. Cena: 399 Kč

Čte

Př

Pr

Vše

a u

MARTIN

Z BRNA

KLUČ

prvé

rodi

mar

řád

Foto

Brno

jich

sled

z cel

a ok

Br

By

s n

Dluž

v Ža

mír

til, r

něh

na s

na to

315

tráti

85 ti

men

men

sch

nání

čas

dej

voz

řimí

Lo

Šle

šar

Po m

nulo

zám

a v I

ovše

ní so

bave

tu, c

byte

graf

ně.

vat l

sou

ka n

aby

vrát

→P